

BAKKALCHO

4^{ki} Diri Kiir 45 Wocawaaro / Meskerem 16, 2017 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

“Massagaano owaataanchimmate akatooma uddidhe loosa hasiissannonsa”

-Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (D/r)

Gaazeexu odeessaanchinni

Addis Abeba:- Jiroo’mitino Itophiya kalaqate massagaano ayee yannannino roore owaataanchu gashshaanchi mannimma uddidhe gumimmatenni loossanno gede Jirreenyu Paarte Pirezidaantichinna IFDR Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (D/r) xawisi.

Jireenyu paarte sa’u 12 barrubara Adaamaho assinoonni gashshaanote dhuku kaajjishshi qajeelshshi barera paartete pirezidaantichi Abiy Ahimed (D/r) uyino faashonni jeefamino.

Xaphoomu Ministirchi Abiy Ahimed (D/r) qajeelshu goofimarchira uyino faashonni xawisanni; gobboommunnita hulluuqate buussa jawa halammenninna hayyonni seyoote iillishatenni jiroo’mitino Itophiya kalaqate gashshaano ayee yannannino roore owaataanchu gashshaanchi akata amadde gumimmatenni loosa hasiissannonsa.

Qoola...7

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna iillitimo tekinolojete deerrimmi Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaatate qixxaabbino. Ikkinohura, ki'nc maa agadhitanniya! Qooxeessi'nera afantanno Sidaamu Baanke sumara hadhine Sidaamu Baanke Gutanne!! Baankenke uytanno addi suiqote shallago;

- Furra Mecatu Addi Suuqo
- Wollamma Wodellu Addi Suuqo
- Osoo, Qaqqayilhu Addi Suuqo

Teesonke

+251 11 46 29609
+251 9441 19303

Poostu Saazine Kiir 565
E-meete-Info@sidamabanksc.com
Feesi-Banke# www.sidamabanksc.com
Bishaattate Doorshi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mitteenni Dandineemmo!
Sidama Bank S.C.

Sidaamu qoqqowira goyirete yannanni 106 kume ale hekitaare baatto wixunni diwantino

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Sidaamu qoqqowira goyirete yannanni 106 kume hekitaare ali baatto qara qara gidubbanni wixunni diwantinota qoqqowu gibirinni biiro egenisiisno.

Qoola...7

Mittimmanna Keere Lallabbanno Araaru Ayyaanna

Demmellaash Demmeqe

Tittiro

Wocawaaro agani Itophiyu dagara uminsa aamansaati. Haaru eo, dancha halcho, haaroo heeshsho, haaroo hexxo, maarotenna danchummate faro fa'nantanno aganna albisaati. Dikkonne callaatina mannu xaadooshshinna mannimmate mayimma ciirtannosiha ikkita jawa Itophiyu daga wodani giddo attamamino aganaati.

Wocawaaro aganinni gordu hawadi akatasi haweenna guunjotenni, gugattotenni fule, baattono sabbunni fulte, laggate foonchino xalale, daraarchu lateenna; mureno latteenna

Qoola...7

Halamaacho Mootimmahu Adawu Amaale Mini Woyyeesso

Gaazeexu odeessaanchinni

Addis Ababa: Niyu-Yorkete harinsanni he'noonniti 79kiti Halamaancho Mootimma xaphoomu songo qara borreessaancho ikkinohu Antoniyo Guterezi Inivetivi ikkinohunna 140 sa'annori gobbate gashshaano beeqqo assitannoti dagganno yanna songo harinsoonni.

Tenne songora gobbayidi hajo ministirchi ayirradu Ambasaader Taayye Atsiqesillaasenni massagantino soqqamaanote gaamo beeqqo assitanni no.

Songote ayirradu ministirchi macciishshishino hasaawinni Halamaancho Mootimma Uurrinsha Adawu amaale mini woyyeesso afrikunnita halaalaancho riqiwaanchimma buuxisisiisno garinni harisama nooseta xa'mino.

Qoola...7

“Bunu laalcho isilanchimmatenni qixxeessine kalqete dikkora shiqisha dandiiniro gobbaydi woxu soorro erotenni afi'ra dandiinanni”

- Kalaa Niguse Gammada

Qoola 5

Karaamo Buna Sonkanni Uurrinsha Safaanconna Ha'nura

Masqalu ayyaani amma`notenna budu laonni

Qoola 10

Odo

Bakkalcho

“Irreechu babbaxxitino ayimma giddo mitto Itophiya leellishanno ayyaanaati”

-Sidaamu qoqqowi wedelli

Amsaalu Felleqe

Addis Ababa:- Irreechu babbaxxitino ayimma giddo Itophiya leellishanno ayyaanaati yitu miti mitu Sidaamu qoqqowi wedelli.

Ayyaanu hornyubba kaima assatennino wedellu dagatenna gobbate mittimma hegersate mittimmatenni loosa hasiissannotano huwachishshino.

Sidaamu qoqqowi Woga Turizimenna Ispoortete Biiro loosaasincho ikkinohu wedellichu Asinaaqe Ayye ayyaana laise coyi'ranni; Irreechu ayyaana sase dirrara diru dirunkunni basete leelle beeqqatenni ayirrisinota qaagiisse; ayyaanunniha kaimisi Oromiyu daganni ikkana; hornyisi mitte dagaha calla ikkikkinni hala'ladonna haammata dagarano ikkanohu yaanno.

Xaa yannara hala'ladunni ayirrisamanni noo ayyaana ikkasi kulannohu wedellichu Asinaaqe; hawadi yanna gunde arri yannara sa'nanniha ikkirono; giddosiinni haammata hornyubba amadinoha ikkasi coyi'ranno.

Irreechu ayyaani akkalu dirinni haaru dirira sa'nannihanna galatunniha ikkasinni baxille, mittimma, latishshanna mimmitu ledo ayirrisamanniha ikkasino xawisanno.

Dagatenna gobbate mittimma keeri, Kaaliqa ayirrisanna galaxxa,

Asinaaqe Ayye

hanqafaanchimmanna araaruno qarunni gumullanni amuraatubba ikkansa coyi'ranno.

Irreechu ayyaana konni albaanni ayirrisse egentinotanna ayyaanu mittimmaniha, baxilluna lowonta hagiirrunni ayirrisanniha ikkasi kayinni Wedellite Eden Desta coyidhanno.

Tayxeno, basete leelite ayirrisate quqquxante agadhitanii noota kulte Edeni; ayyaanu Oromote dagaha calla ikkikkinni Itophiyu daga baalanti mittimatenna

Eden Desta

baxillunni ayirrisannoha hattono jawa tiro afi'rinoha ikkasi kultanno.

Sidaamu Afi sirbaancho ikkinohu Merihun Zerihuni isi widoonni; sa'u dirrara aante aantetenni ayyaana Oromote daga ledo Addis Ababaho ayirrisinota coyi're; tayxeno ayyaana beeqqate quqquxamanni agadhanni noota kulino.

Ayyaanu mittimma, baxille, keere, gobbate keeraanchimmanna qullaambe halchinanniha ikkasinni Sidaamu daga haaru diru soorro Fichee Cambalaallate

Merihun Zerihun

ledo xaaddissannosi hornyubba amadinotano xawisanno.

Ayyaanu babbaxxitino ayimma giddo gobbanke Itophiya leellishannoha ikkasinnino keerunna mittimma ayyaanu hornyubbanni qara ikkitinota wedellu coyidhanno.

Hedo uytinonke wedelli amadisiissenno, ayyaana ayirrisannore baalanka hawalle Irreechu ayyaanira iillishi'ne yitanno sokkansa sayissino.

Hawaasi Yuniversite umise umose gashshitannota ikkate balaxote qixxaawo assitanni eellitanno

Gaazeexu odeessaanchinni

Hawaasa: Hawaasi Yuniversite daanno diro umose gashshitannota ikkate dandeessitannoseta balaxote qixxaawo assitanni noota Yuniversitennihu akadaamike hajubba layinki pirezidaantichi xawisi.

Yuniversitennihu akadaamikete hajubba layinki pirezidaantichi Injiiner Fissiha Geetaachew (PhD) Itophiyu Odoote Owaantera xawisanni; gobboomu deerrinni xiinxallotenna fullankete mereersha ikkitanno gedenna umonsa dandiitanno gede fillooni jajjabba rosu uurrinshubba giddo Hawaasi Yuniversite mittete.

Ikkinoherano Yuniversite dagganno yannara umose dandiitnota ikkitanno wote loossannota onte golla badde balaxote qixxaawo looso hanaffinota coyi'rino.

“Gibirinnunna Heeshshote Sayinse, Fayyimmate Sayinsenna Hikkiminna,

Fiizikaale Sayinse, Dagoomu Sayinsenna Hiyumaanite hattono Rosiisaanote Qajeelshi bandoonnire onte gollaati” yaanni xawisino.

Kuri onte gollanni ikkadonna xiinxallaancho qansicha kalaqate dandiissannota balaxote qixxaawo loossa

loosantanni noota egensiisino.

Kuri gollanni rosu biddissi woyyeesso, batidhinota loosu sinna mittowa gamba assanna rosu biddissuwa qixxeessate loosi loosamannota coyi'rino.

Golla badate qotira roso dijitaalenni irkinse aate, maxaaffate mine heedhannota elektirooniksete maxaaffa duuno ledatenna rosaanono noowa heedhenni horonsi'ra dandiitanno gede assannonsahu qineessote latishshi qixxaaawinota xawisino. Rosiisaano roso viidiyote misilenni irkisse aa dandiitanno ogimma heedhannonsa gede assate Arizoonaa Isteeti Yuniversite ledo kaa'lamatenni 400 rosiisaanora dhaaddo (on line) qajeelsha uyiinoonitano layinki pirezidaantichi kulino.

Konnirano yuniversite wo'mu uduunni noosihu multi miidiyu situdiyo (multi media studio) uurrisatenni wo'ma qixxaawo assinoonni xawisino.

Konni rosu dirinni Yuniversite umi, layinkinna sayikki digire rosi pirograamenni rosaano adhite rosiisate qixxaawo guddinota layinki pirezidaantichi amadisiise xawisino.

Rosu dirira 267 rosu daninni rosaano adhate qixxaawansanna kuri rosu danubba giddonni xibbuunni 35 anga ikkitannori balaxote maassonni aamantanno rosu dannubba ikkitinota huwachishshino.

Injiiner Fissiha (PhD) xawissanni; Yuniversite rosu yanna tantano yoo garinni rosanna rosiisate loosi Wocawaaro 22, 2017 MDni hanafamanno.

Yuniversite rosu isilaanchimmara uyitino illachi garinni gumu leellinota coyiranni; layinki pirezidaantichi, konnirano sai diro maassiinsooni rosaano giddonni xibbuunni 90 anga geeggate/ fulote fonqolo sa”ansa leellishshannota qummi assino.

“Bunu laalcho isilanchimmatenni qixxeessine kalqete dikkora shiqisha dandiiniro gobbaydi woxu soorro erotenni afi’ra dandiinanni”

- Kalaa Niguse Gammada

Karaamo Buna Sonkanni Uurrinsha Safaanchonna Ha’nura

Amsaalu Felleqe

Itophiyu gobbaydi woxu soorro luphiimu deerrinni afidhanno gede assitanno laalchubba mereerinni Bunu jawiidi qeecha amadanno. Bunu gobbankera haanja culkaati yinannihuno konniraati. Itophiyu Buni; baxxinohunni Sidaamu Buni kayinni sa’u boode durrarano kalqoomu deerrinni isilanchimmatenna dooramaanchimmatenni umikki deerra amade keeshshinoti qaangannite.

Buna loosidhe galtinori laashshitanno. Laashshaanotewiinni hirte gamba assatenni qixxeessite kalqete dikkora shiqishate loosinni bobbakkinori mereerinni albisa ikkinohanna Bunu laalchisi kalqete dikkora deerrasi amade keeshshanno garinni isilanchimmatenni shiqishanni afamanno qansicha tenne lamala wosinchu gafinni haa’ne shinqoommo.

Ilame lophinohu Burra woradiraati. Xaahu Aliyye Sidaami zoone giddo. Dirisi rosoho iilli yannarano hakkiichonni ilamino basera Burra umi dirimi rosi mine rososi hanafino. Rososi 1ki-5ki kifile geeshsha harunsi gedensaani hattenne yannara hakko rosi mine hakki ale rosu deerru nookki daafira 6ki kifile rososi Bansi woradira Shantaweenne umi dirimi rosi mine harunsino. Hakkiinnino aane 7ki-8ki kifile geeshsha Bansa Daayye quchumira Qeweena Gaaxa mereerimu layinki dirimi rosi mine harunsanni hee’reennaati ile annisi tenne kalqenni reyotenni baxxi yannara rososi mure fulatenni ile amasinna maa’ne roduuwasi kaa’la hanafinohu.

Hakkiinni aane daddalu looso hanafasinni tenne yannara kalqoomu dikko ledo xaadisannosi loosinni bobbahe afamanno. Techoochu wosinchinke Karaamo Buna Sonkanni uurrinsha safaanchinna ha’nuri kalaa Niguse Gammada. Wosinchinke ledo assinoommo keeshsho aananno garinni shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Rosokki murte fulatenni daddalu loosira eatto gede korkaata ikkinoheri maatinkanni?

Kalaa Niguse:- Roso’ya 8ki kifilenni mure fuleemmo gede kora ikkinoehu anni’ya hedeweelcho reyotenni baxxasinni hattenne yannara kaa’litannonketi amanke calla ikkasenni maa’nuulle roduuwa’ya kaa’le insa rosiisate hedatenniiti. Loosi’nanni baatto noonke; saadano noonke. Kayinnilla, hattenne yannara wolu manni kaa’lannonkehu nookki daafira roduuwi’ya rosinsanni suffanno gede; ani kayini roso’ya mure fule daddalu looso hanafe kaa’leemmonsaa gede maatetenni hasaambeenaaati 8ki kifilenni mure fule daddalu looso hanafoommohu.

Hattenne yannarano shiimmaadda daddalo hanafummo. Xaasunna Siinetenni Buna safari hidhanni Daayye quchuminni Burra quchumira masse hakkiichono Xaasunninna Siinetenni safaranni hireemmonkanni. Oromiyunni dagganni hidhite horoonsidhannorira dikkote giddo ofolle safaranni hi’reemmonkanni.

Umi yannara feestaaletenni amade massanni xuxxulunni hiranni keeshshe gedensaannino Farashshunni hogowa hanafummo. Hattenne yannara kaimu kaapitaaleno dinoenkana; ama’ya 50 birra uytinoehunniiti Buna hire daddala hanafoommohu. Umi yannara 10 birra tirti’roommo. Daayyenni Qidaamenna Maakisanayote barra hidhoommoha Burra quchumira masse Hamusenna Sanyote dikkora hiranniiti hanafoommohu.

Bakkalcho:- Siinetenninna Xaasunni safartanni hanafotto daddalo Farashshunni hogobbe dikkote shiqishate geeshsha hiittoonni iillottoro xawisite.

Kalaa Niguse:- Daayyenni hidhoommoha shurumme qulleessinoonni Buna kuntaalunni Farashshoho hogowe Burra dikkora masse uirro (safarummonkinni) hireemmonkanni. Hidhitannorino kuntaalunkunni herreegge

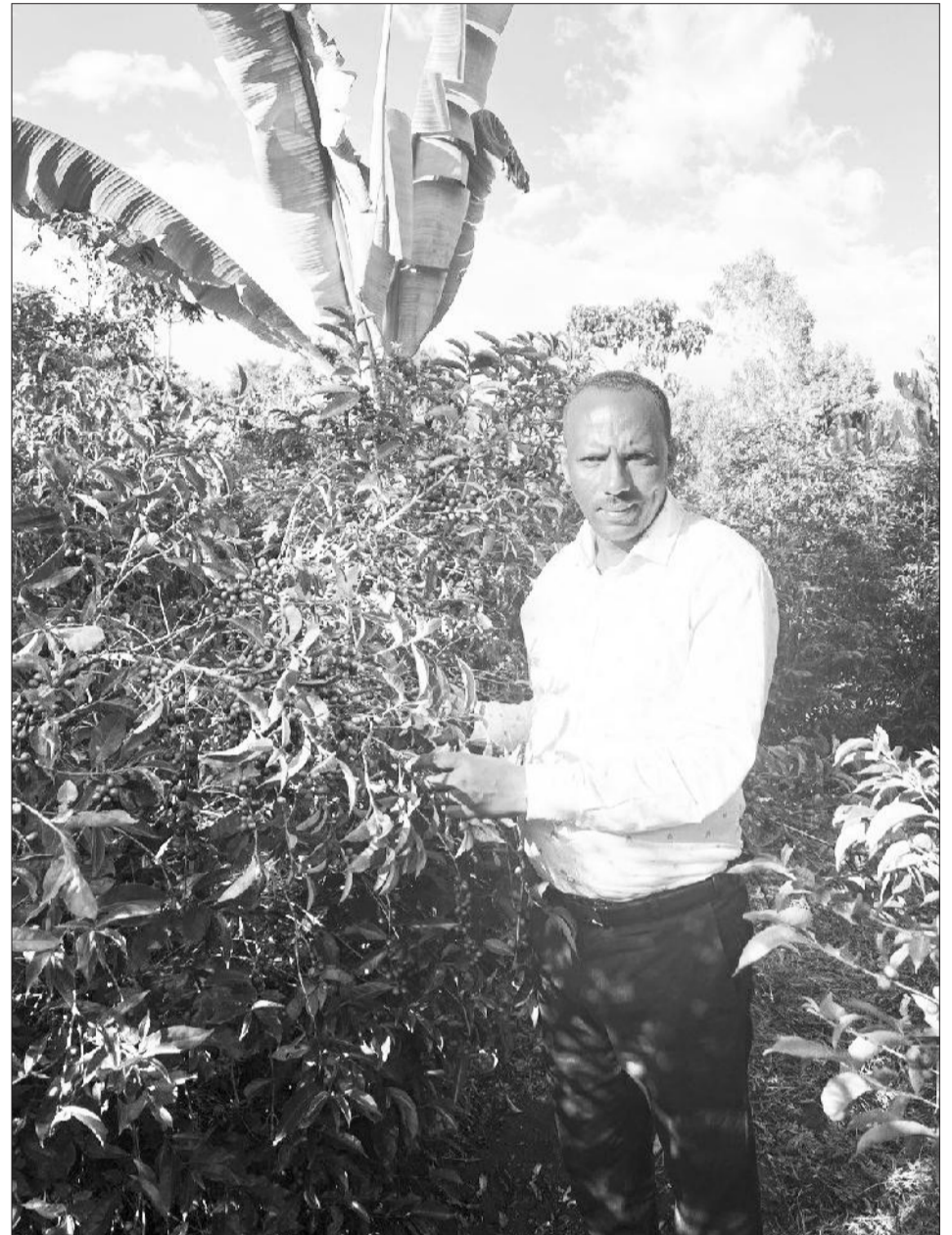
adhitanno daafira ani 400 birrinni hidhoommoha Insara 450 birrinni hireemmonsaa. Ani 50 birra tirfe afi’reemmonkanni. Hattenne yannarano bayiru rodii’ya woxe aanni kaa’lannoeknanni. Isi widoonni liqootennino woxe adheemmonkanni. Hidhoommo Buna Farashshu aana hogowa dandeeemokki daafira bayiruuddu roduuwi’ya hogobbeenna masse iillishanni hireemmonkanni.

Hattenne yannara sette doyicho masse hire 400 (shoole xibbee) birra tirfe afi’rummoti umi’yanni mitto kuntaala hidhe daddala dandeeemmo woxe afi’rummo. Hakkiinni umi’yanni daddaloho ikkannoeha kaima woxe afi’rummo.

Bakkalcho:- Hattenne yannara gate Buna laashshitananninka? Kalaa Niguse:- Hattenne yannara hee’neemmo qooxeessi alichaame diilallote akati noowa ikkasinni Buna dilaashshineemmonkanni. Gide laashshineemmo; saada ce’neemmonkanni. Daddalo hanafummo yannara anninke saadano dihirroommo. Saadano ceante kiironsa haammattu. Gedensaannino ledotenni wolootta loossa hanafate yine hasaambe saadano hirre daddalo halashshinee loosa hanafummo. Mittu Farashshinni hogombeemmo Buna lamunna sasu Faradinni hogombanni dikko fushhsine daddala hanafummo.

Hakkiinnino kaameelunni Daayyenni hogombe Arbagoonu widoonni Oromiyaho Dodola, Adaabbanna Asaasa yaamamannowa massine hira hanafummo. Hakkiichira woloottu daddalaano ledo qinaambe onte hattonne tonne kuntaala hogombanni massineemmo. Tirfeno dancha gede afi’neemmonkanni. 1 kume, 2 kume birra tirfe afi’ra hanafummoti loosonke kaajjinshe harisa dandiinummo.

Gedensaannino 2005M.D hanafu Bansa Hoophe yaamantannota maamaru sayte kirunni adhine boode Buna hidhinummo. Konne Bunano karaayya’noommo sayte widoonni mererima dikkora shiqinshe hirate fajjo hasiissannonka. Hakko garinni xa’mineenna moola fajjo

uyinke. Hattenne yannara moola fajjo afi’ra saytete afi’nanni fajjonnino aleenniiti. Jawa waaga baante afi’noommo fajjooti.

Fajjo uytannonke gede xa’monoommo mannootino loosu hasattonke la’e lowo garinni kaa’litunke. Hakkiinnino hidhinoommo Buna mereerima dikkora hogombanni shiqisha hanafummo. Lame durrara loonsummo gedensaanni 2007M.D Buna waagi woffi yinoha ikki yannara Bansa moola Buna afi’rate anje xaaddunke woyte Cirrete woradira ha’ne rodii’ya su’minni wole fajjo fushshiishi’ne hakkiicho hidhinanni mereerima dikkora shiqisha hanafummo.

Hakkiichono Buna hidhinanni keeshshine 2010M.D Ispeeshaalite fajjo adhine qaenkera hinge saytete fajjo adhine loosate xa’minummo. Buna daddali loosu akatisinni woxu dhuka xa’mannoho. Noonke woxinnino bayicho hidhinummo. Hakkiinnino Buna hidhate woxu anje xaaddunke. Woxu anje xaaddunkerono noonekhunni jawaante boode Buna hidhine hee’neenna isilanchimmatenni dooramino Buna shiqishatenni (Cup of Excellence) heewo iillitu.

Bakkalcho:- “Cup of excellence” heewora hiittoonni karsamitto?

Kalaa Niguse:-Hattenne yannara mashalaqqeno dinonke; qajeelshano diadhinoommo. Boode Buna calla hidhine

hee’neenna heewote barra macciishsinoommo daafira hakkonni aaninni bande sonkeenna ooso massite 3 kiilo Buna akeeka uytu. Hakko Buninni kainoha isilanchimmatenni dooramino Buna shiqishatenni (Cup of Excellence) doorantinori 150 mereerinni mitto ikkinummo. Hidhinoommo Buna dureyyete hirreena gatinohu 5 kuntaali Buni mini giddo noonkanni. Umikki yanna qeelaano ikkitinori 150 ledo karsammummo woyte qixxeessitinoonni Buna shiqishshe yininke woyte mini giddo noonke Buna shiqinsheenna mitto agani gedensaannino ninke Buni umikki deerra fulino. Hakkonni gedensaanni Kaaliiqino kaa’leennanke ninkeno Buna gobbaydi dikkuwara soyaate loosu giddora ce’noommo.

Bakkalcho:- Umikki yannara Buna qamasamanno gede sokke deerra amadootona hatti ikkito xa iillotto deerrira tuggino safo hiittoonni xawisatto?

Kalaa Niguse:- Hattenne yannara Itophiyahu umikki yannaraati heewo hanafisiinsoonnihi. Ninkeno Buna akeekaho sonkummo yannara gobbate giddo hidhitannore lawinonkenka. 1 kume 864 manni heewisantinnori mereerinniiti umikki yannara qeeltinori yine doorroonni 150 manni doorami yannara Itophiyu konni garinni deerra amadasenni jawa hagiirre ikkino.

Wosincho

“Bunu laalcho isilanchimmatenni qixxeessine kalqete...”

Qoola 5

Hakkonni gedensaannino jeefote heewo assini yannara Faranjootu dagge shiqinshoommo Buna qamasseenna 110 ikkitannori ubbeenna 40 calla Buninsa gobbaydi dikkora ga'rafote sa'u. sa'inore faajje assinanni yine hee'neenna kayinni koroonu fayya kalaqantu. Buna qamassannorino Itophiya eate didandiitookki daafira hakkonni Buni akeeka 17 gobbuwara sonkeenna hakkiichonni qamasse deerrasinna iillitino guma sokkanno gede assini. 40 manni (uurinsha) shiqishshino Buna mittu mittunkunniha kooddetenni sonkoonni haadhe qamasse iillitino guma wirro sokkino. Hattenne yannara qamaseenna luphiima deerra amadino yineenna 1 kiilo Buna 14 kume birra hirronnihu ane Bunaatinkanni. Hakkonni kaiminni lowohunni hagiidhinoommo.

Bakkalcho:- Xaa yannara uurinsha'ne ma deerrira no?

Kalaa Niguse:- Urrinshanke isilanchi dooramino buna shiqishatenni 2012M.D umikki deerra fultino. Aanino 2013M.D boode Buna gobbaydi dikkora sonkummo. 2014M.D hattono 2015M.D danchu garinni qixxeessine sonkummo. 2016M.D sonkoommohunnino 4 miliyoone doolaare ale gobbaydi woxu soorro afi'noommo. Xaano sonkannihu lowo Buni magaaizete noonke. Shoole dirrara aante aantetenni harinsooni heewonni gobboomu deerrinni ninke qooxeessi Bunaati umikki deerra amadanni daynohu.

Bakkalcho:- “Bunu daddalaano ikkinnina laashshite galtinore dureeyye didureensanno” yinannina; ki'neena Buna laashshite galtinori isilanchi Buna batinyunni laashshitanni shiqishshanno'nenna horaameeyye ikkitanno gede assate noo'ne xaadooshshi maa lawanno? amadisiiseno qooxeessaha dagitte yawo fulate widoonni uurinsha'ne maa labbanno?

Kalaa Niguse:- Ninkeloosohanafummonkunni loosidhe galtinore jawaachinshanni; babbaxxino qajeelsha adhitanno gede assinanni; yanna yannantenni gatensano towaantanni kalaqamu harishshano garunni horoonsidhanno gede irkinseemmo. Loosidhe galtino daga laalchunna laalchimmansa lophitanno gede diru dirunkunni uminkenni Buna chigginye qixxeessinanni shiqinshoommo. Tayxe dirinnino uurinshankenni 12 miliyoone ale birra fulu assine 1 miliyoone Buna chigginye qixxeessine loosidhe galtinorira tuqinsoommo.

Ninke calla tirfi'neemmoha ikkikkinni Buna laashshidhe galtinoriwiinni laalchu yannara murroonni waaginni hidhineemmo. Hawadi yannara kayinni arro shiqishshinonke Buni batinyunni 1 kiilo 5 birri shallagonni tirtete baatooshsheno baanteemmons. Rosu latishsi loosono annimmatenni kaa'late qooxeessaha rosu minna ijaarsiineenna owaante uytanno gede assinoommo.

Konni albaanni Fooyyenna Qaawa yaamamannowa 2 rosu minna ijaarsiinsoommo. Tayxeno Burra quchumira mitto rosu mine 10 miliyoone ale ikkanno birrinni ijaarsiinseenna dagoomaha owaante uytanno gede assinoommo. Qooxeessaha babbaxxitino korkaattanno irko hasidhannorira kaa'linanni hee'noommo. Xexxerrisano hirre uyneemmo. Qooxeessaha amma'note uurinshuwa ijaarranni woyte kaa'linanniiti hee'noommo.

Buna hidhineemmo qooxeessubbara

doogga, buussa ijaarranni; soolaarete caabbicho eessiinsanni horaameeyye assinanni hee'noommo. Konni albaanni Buna laashshinannikki qooxeessubbarano diilallote akati garinni sumuu yaannoha Buna sircho qixxeessine tuqinsanna kalaqamu harishshano horoonsidhanno kakkaooshshunni laashshidhanno gede assinanni hee'noommo. Ninkeno tayxe dirinni 10 hekitaare ali baatto aana haaronna laalchimmansa woyyaabbino Buna sirchubba kaansoommo.

Qooxeessaha loosidhe galtinori Buna isilanchimmatenni laashshitanno daafira ninkeno woyyaawino waaginniiti Insawiinni hidhineemmo. Mootimmateno agarranninke giwire baanteemmo.

Baxxinohunni, tayxe dirinni kalqete dikkora Itophiyu Buni 1 kiilo 103 kume birrinni hiramino. Kuni yaa kalqete deerrinni macciishshineno diegenninoonni. Konni kaiminni, Buna isilanchimmatenni laashsha dandiinummo loosidhe galtinorino daafurinsa waaga afi'ra dandiitanno.

Bakkalcho:-Tayxe gobboomu deerrinni afi'noonni gobbaydi woxu soorro hiittoonni laitto?

Kalaa Niguse:- Kalqoomu deerrinni Itophiyu Buna hidhate hasidhannori kiiru dirunkunni lexxitanni daggino. Tayxe dirinni 1.4 biliyoone doolaareeti Itophiyu Bununni gobbaydi woxu soorro afidhinohu. Buna seerimale doogonni kontirobaandetenni fulannoha hoola dandiineemmo 2 biliyoone doolaare ale woxu soorro afi'ra dandiinannika. Buna laalcho isilanchimmatenni qixxeessine kalqete dikkora shiqisha dandiinoro gobbaydi woxu soorro erotenni afi'ra dandiinanni.

Bakkalcho:- Uurinshanne'ra mageeshsi qansootira loosu kaayyo kalaqantino?

Kalaa Niguse:- Xaa yannara Biironke Bansinni Addis Ababu geeshsha noonketera 50 ale qansootira uurinshunni loosu kaayyo kalanqoommo. Ispeeshaalite ledo 10 sayte (Industurra) noonketera Buna luxumbe hayishshinanni mooshshinanni yannara 2 kumi ale ikkittanno qansootira yannate geeshshi loosu kaayyo kalaqantanno.

Bakkalcho:- Sai diro baankete liqoote mommoddanni ledo xaadinohunni Buna waagi woffi yee hiraminoti qaangannitena; hattenne yanna hiittoonni sa'ini? Tayxe dirinnina hiittoonni sa'ate mixidhinoonni?

Kalaa Niguse:- Baankete ledo xaadinorinni waagu woffi yeenna batinye Bunaati angankera galinohu. Ikkeennano, angankera woxu noonke daafiranna doolaareno afi'neemmohura baankuwano boode woxe uytinonkehura lowonta diqarrammoommo. Albinni roore Buna batinyunni hidhinoommo. Galo Buna ikko haaro Buna hidhinoommoha sonkoommo. Ninke 16 gobbuwaraati Buna sonkeemmohu. Kuri gobbuwara 22 Buna adhitanno owaatamaano noonke. Tayxe dirinnino balaxote qixxaawo assinoommo. Wolootano lame sayte kirunni adhinoommo.

Bakkalcho:- maamari'ne dagittete yawo fulanni noote gede Investimentete handaarinni mootimmatewiinni assinanni'ne irko hiittoote?

Kalaa Niguse:- Mootimate widoonni lowontanni irko assinannikeri dino. Buninke

Tayxe dirinnino uurinshankenni 12 miliyoone ale birra fulu assine 1 miliyoone Buna chigginye qixxeessine loosidhe galtinorira tuqinsoommo

umikki deerra fulasinni kainoha Federaalete mootimmani borreessinoonni borronni mitticho sayte uynooninke. Ninkeno mootimate anga agarrammonkunni uminkenni Bansanna Cirrete woraddara sayte hidhine halashshi'ra noonke yaannohunni uminkenni hidhinoommo. Baxxinohunni, Addis Ababaha Buna garunninna yannatenni qixxeessine gobbara sonkeemmo baychi hoogasinni lowontanni shentoommo. Hajo la'annonsa bissara xa'monke shiqinshummonono xaa geeshsha dawaro diafi'noommo; kirunniiti horoonsi'neemmohu.

Bakkalcho:- Bununni ledote wolootta Irshu handaaranni laashshitaniri maati?

Kalaa Niguse:- Xaa yannara Qamadenna Hayxeno hala'ladunni laashshineemmo. Tayxe dirinnino uminke baatto aana laashshinoommo Hayxinni 300 kuntaali ale laalcho gamba assinoommo. Sai dirono 100 kuntaali ale laalcho afi'noommo. Laashshineemmohu dikkote illachira dikkinno. Anga ajjino mannootira uynanni kaa'lineemmo. Quchumate heedhannorirano sonkeemmo. Sirchonsa woyyeessinoonni Saadano ce'neemmo.

Bakkalcho:- Buna luxumbanni Industiranni fulanno ishininna du'namaanchi foolinni qooxeessu daafamannokki gede assitanni qoropho hiittoote?

Kalaa Niguse:- Ninkeri Buna luxumbanni sayitta co'ichimmate ragaanni jawa qoropho assinannireeti. Korkaatuno, laalchonke hidhitannori Faranjootu babbaxxitino gobbuwanni dagganni isilanchimmanna co'ichimma keentannonna harunsitanno daafira; ninkeno balanxe qoropho assinanniiti loonseemmo. Loosaasino xurtino uddano uddidhe loosu basera dileeltanno; baalunku co'ichimmansa agadhiteeti daggannohu. Uddanote ikko danachoho su'naannore horoonsi'ne Buna qixxeessinanniwa shiqa didandiinanni.

Wosinu duucha yannara daanno daafira calla ikkikkinni qooxeessu dagooni ikko saadate aana daafamme kalaqantannokki gede Industirratenni fulanno du'namaancho garunni bale umme qixxeessinoonni eanno gedeti assineemmohu. Co'ichimmatenni qaddo sayitta ikkitinohura dagoomu aana ikko qooxeessu aana daafamme kalaqannori dino.

Bakkalcho:- Qixxaawote kifilenke ledo keeshsho assite oottonke xawishshi daafira galanteemmo.

Kalaa Niguse:- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

Mittimanna Keere...

dancha galata kaaliqinsara shiqishidhannore labbanno. Konniranni munnu kaaliqisira galata shiqishi'ranno aganaati. Itophiyu diru tantanora Wocawaaro mite "A" yee hanafino diru soorro agani mereershi barrubba xawu ayyaannanni biifanno.

Baxxinhunni wodiidi Itophiyu gobbubba hoola yinanni Wocawaaro agani giddo batidhe leellitanno. Masqalu, Giifatu, Yahooode, Mesela duuchu giddonni qummi assa dandiinannireeti. Kuri ayyaana budu balchoommansa afi'ratenni ledo haaro diro adhinannire ikkansanni baxxitino macciishshame kalaqqannoreeti.

Hadiyyu dagara ha'nura ikkinohunna baxxite leellitanno gede assatenni; ilamatenni ilamanniwa sa'anni dayinohu, agadhite keeshshiishshinohu jawu budu balchoomi nooseha ikkana wolootunnino roore baxxitino qixxaawonni dukkisame ayirrisamatenni afaminohu "Yahooode" umihonna Hadiyyaho diru soorro ayyaanaati. "Yahooode" fiixu firu xaadatenni giwaminohu araaramenna hawadi tunsichi saenna xawaabba widira sa'nannita odeessinanni ayyaanaati.

Hadiyyu zoonehu layinki gashshaanchi Befiqaadu Gebrehaanna(PhD); "Yahooode" dagoomu ilamano xaaddanno, giwammohu araaramanno, keerunna hagiirru daraaranno, ayyaana ikkasi xawisanno.

Yahooode ayyaanira giwaminohu araaramikkinni ayyaanu diayirrisamanno yaanni Befiqaadu (PhD); ayyaanu xeerti'rino fiixi shiqanno, keeru xaadooshshiha jawa bude ikkasino coyirino. Yahooode labbinori dagoomu budu balchoomma akatansa agurtukkinni mitte ilamawiinni dagganno ilamara sayisanna halashshe egeniisa jawa horo afidhino yiino.

Dagganno yannara Yahooode ayyaanni amammandannikki kalqete donna giddo mitto

ikke UNESCO deerrinni borreessamanno gede babbaxxitino bissa ledo loonsanni hee'noonnita qummi assino.

Hadiyyu budunna turizimete biddishshi sooreessi kalaa Mesfin Beggaale isi widoonni; Yahooode ayyaaninni noosihu noosikkihura bechatenni, mimmitoho yaadatenninna baxillunni haaro diro hagiirrunni adhinanniha ikkasinni hadiyyu dagara mayiimma ikkino ayyaana ikkasi xawisanno. Biddishshu sooreessi xawishshi garinni; Yahooode keere, rodiimma, mittimma xawisanno ayyaanaati. Dagganno yannara konne Yahooode ayyaana roorunni roore xawenna hala'le ayirrisamatenni qoxessa dagganno daa'ataano kiiru halashshate hajo la'annonsa bissa ledo loonsanni yiino.

Wole widoonni Guraagete daga Masqalu ayyaana wocawaaro 12 hanaffe iibbadu garinni ayirrisanni afantanno. Masqalu ayyaani iillino; qiidanna arrishsho cince jajjabba loossanni miliyoonetenni kurranniha duu'ninohuno annu annisinni ayyaana maatesinna olliichisi ledo ayiirrisanni afamanno.

Meentuno ayyaanu sagalenna coomminshshanni buuronna babbaxxitino makimaano qixxeessate widoonni dideantino. Quchumaho hee'rannohu birrano ikko imaana haa're massatenni badhe dihganno. qixxaawo gude ollaasi iillino.

Soojaati Guraage zoone budunna turizimete biddishshi sooreette baabba Biruktawiti Tsegaye umise widoonni; Masqalu ayyaanni Wocawaaro 16 geeshsha saadate gorro harinsanni geeshsha ayirrisamannoti noowa heedheenna Birra 5tu geeshsha kayinni ayyaana irkidhe daggannoti Adabbina yinanni godo'le (wedellu seenninna labballi godo'le) noota kulte tinneno zoonete giddo daga ayirrisanni noota xawissino.

Halamaacho Mootimmahu Adawu...

Amaalete mine woyyeessate assinanni milimillo Afriku riqiwaanchimma beeqqo baalante keenonni huwachishshe amaddinota ikka hasiissannoseta Ambasaader Taayye xa'mino.

Sumumme baalanta gobbuwa taashshe la'annoha yanna shaartannosikkiha Halantino Mootimmaha Hanafote Chaartere qorxitukkinni loosu aana hossanno gede assate umisi widiidi qeecha fulanno yaanni Ambasaader Taayye hexxosi xawisino.

Dagganno yanna songora duucha hanqaffino dipilomaase amanyooti woyyeesso assate ilamate mittikki yaanna kaayyo ikkitanno yine agarranni songo sanade 143 aleenni ikkitanno gobbuwa sumuu yitino.

Ambasaader Taayye; tini sumuumme hegere lopho mixo maareekkisiisate assinanni wo'naalshi aana leellitanno foonqe taashshate jawu qeechi heerannoseta kulino.

Ministirchu gobbuwa buxima hunate assitanno wo'naalshi uminsa poolise hanqafu doorshi garinni kaajjado irko assinanninsa gedenna hajote balaxote illachanna poletiku illachi heerasi gede xa'mino. Itophiyu songote sumuumme afidhino "Pact for the Future, Declaration on Future Generations, Global Digital Compact" amaalamme harinsho aana

beeqqo assitanni keeshshitino.

Sanade sumuummete iillase kalqete deerrinni jawa buxima, hude, ayyarete budi soorro, bushu gaanci, dhibbu taraawonna haaro tekinooloje ledo amadante daggano jifo batidhanni noo yannara mittimmatenni dawaronna tiro aate kaayyo kalaqqannota ammannanni.

Songote qote qoteho Ambasaader Taayye, Ameeriku gobba hajo ministerera Afriku hajo kaa'lamaancho ministeritte ledo hasaawino.

Niwuyorkete assinanni hee'noonni 79ki Halantino Mootimmuwa xaphoomu songo qote, Ameeriku Gobba Hajo Ministerera Afriku Hajo Kaa'lamaancho Ministeritte Mool Fii ledo gutu illacha hasidhanno hajubba aana torbitino.

Ministerichu Itiyophiyunna Ameeriku mereero kaajjado xaadooshshi noota xawise; aanteteno gutu illacha hasidhanno hajubbara sufino hasaawa hasidhannota xawisino.

Ambasaader Taayye Kaa'lamaancho Ministerittera Afriku Buudi yannitte hajubba aana xawishsha uyi yannara roorenkanni Itophiyu qachaho sufamino keerinna ga'labbora illachiishshe loossanni no yiino.

"Massagaano owaataanchimma..."

Paarte "Hajuujjate dhuki mittimma lophora" yitanno qara hedonni qoqqowubbatenni, quchummate gashshootinna federaalete uurrinshubbanni daggino lamu kumi aleenni ikkitanno jajjabba gashshaano, ga'a Itophiyi jireenya buuxisate ilamannita albilicho kaayyo injiitotanna seekkinota assa dandiissanno poletiku, dagoomittenna ikonoomete horo afidhino hedo aana qajeelsha uyiino yiino.

Qajeelshu gashshootu beeqqaano yannansa garunni horonsidhe dagate qarra deerru deerrunkunni tiratenni leellitanno mittimmani Itophiyu aliidimma buuxisate qajeelshunni ikkado hedo afidhinotanna ga'a Itophiya loosa dandiissanno hedo cu'midhino qajeelsha ikkasi xawisino.

Qajeelshuno gobba soorrannoha, jiro kalaqannoha ikkasinni, gobbate deerrinni baalante qoqqowubbara, quchummatenna federaalete uurrinshubbana noori jajjabba

gashshaano hatonni paartete sokko aana ikkado hedo amadatenni wooyaawino guma abbitanno gede ikkannonsata xawisanno.

Massagaanchimma aamama, shaqqille, mixo maareekkisiisate cinco xa'mitannota qummi asse; jajjabba gashshaanonno adhitino qajeelshi massagote qulfe amanyoottanna akatta garunni hegersita gede assinoha ikkasinni wiinamunna mittimma soorro maareekkisiisate dhuka kalaqanno yaanni xawisino. Qajeelshaha ajuujjanna asso seekkate kaa'litanno dandoonna assote hayyo aana illachishshino hedo, dagate heyyeeyamanninna kaa'lonni loosate wolqa, egennotenni massagantanno wooyaambe kaajjishate hasiissanno akkatta aana loosatenna adawu qarra wo'mu keerira sayissanno harinshonna gashshootu akatooma lainohunninna amdantino hajubba aana borro shiqqeenna hala'lado hasaawa harinsooni.

Sidaamu qoqqowira goyirete yannanni 106...

Birote layinkinna irshu handaari sooreessi kalaa Bangu Beqqele xawisino garinni;

qoqqowoho amandoonni dirinni xaphooma 142 kume hekitaare ali baatto wixunni diwate loonsanni hee'noonni.

Xaa yannara baalunku gidi daninni irshu danchu uurrinshi aana afamannota xawisino sooreessu; xaphooma goyirete yannanni latinsoonihunni 12.5 miliyoone

kuntaala ali laalcho afi'nanni yine agarrannita egeniisino.

Xaa yannara yuuriyu horonshi, gidu dhibbinna da'muullate qorqorshi loosi aana qoqqowunni kayse olluu geeshsha noo massagaano baatto loosidhe galtino daga gati giddo afamatenni luphiima irkonna harunsote looso kaajjishshe suffinotano coyi'rino.

Gumu baino diro dancha guma mareekkisiisino bilchaata rosaancho

Abbebech Maatewoos

Rosaanchu Daani Jaafer yaamamanno. Ilame lophinohu Wodiidi Sidaami Zoone Alatta Cuukkote quchumi gashshooti Cuukko Lamalate olliraati. 2002M.D daaimu hoshsho roso Beetel umi dirimi rosi mine hanafinoha ikkana daaimu hoshshonni hanafe 7ki kifile geeshsha yaano 10 dirrara hakkiicho Beeteli rosi mine rosino.

Rosaanchu 7ki kifile rososi Beeteli rosi mine jeefisihu gedensaanni Cuukkotenni Hawaasi quchuma daatenni 2012M.D 8ki kifile rososi Taaboori Sinu quchumi giddo afamanno Gudumaalu umi dirimi rosi mine sufino. Hakkiinnino 8ki kifilera adhino qoqqowu deerrri fonqolira mereerima guma 93.7 persentete woy xibbuunniwa qolle soorinanni woyte 100% ikkino guma abbe 9ki kifile sainota qaaganno.

Hayyoole Pirojektete rosi mini Isi 9ki kifile sai yannara quchumunna woradu deerrinni woyyino guma mareekkisiisino rosaano fille adhineemmo yee egensiishsha fushshita dayee mareekkame woloottu rosaano ledo fonqolame fonqoloho sa`e Hayyoole rosaancho ikkate kaayyo afi`rinota kulanno.

Rosaanchu Daani Hayyoole rosi mini giddo 9 Kifilenni hanafe 12 kifile geeshsha 4 aantino dirrara rosasi xawise; Hayyoole e`e roso hanafihu gedensaanni diru goofimarchira wo`mante kifillanni rosaano maareekkisiisanno guma heewisiinseenna 9kinna 10ki Kifilera umiha, 11ki kifilera sayikkiha, 12ki kifilera kayinni wirro umiha fula dandiinota huwachishanno.

Rosaanchu 6ki kifilenni hanafe 10 kifile geeshsha Hoowete giddoonni umiha woy Albisa umiha ikkanni fulanni saysinota. 11ki kifilera "Drawingete rosira jawaata ikka hooga`yanni woloottu tugge sa`inoe. Umiha fulanni keeshshoommoha sayikkiha ikke fuleemmo gede assitino`e; hatti ikkito techoora iillite dihawantanno`e" yaanno.

2016 M.D gobboomu deerrinni uynooniha 12ki kifile fonqolo Sidaamu qoqqowi deerrinni fonqolantino rosaanonni roore guma abbinohu bilchaatu rosaanchi Daani; rosu daninni Shallago 100, Ingliizete Afoo 85, Kemistire 100, fiizikiise 95, Bayooloje 97, Aptituude 93 xaphooma 570 ikkino luphiima guma Mareekkisiisate dandiinota xawisinonke.

Techoohu seyoonke qixxaawo wosincho ikkinohu rosaanchu niwaawesi hayyo daafira kulanni; "hasatto`yanna ajuuja`ya seekke afoommohura umi diriminni hanafe lamalate ikkitannota yannate iskejuule fushshi`re nabbabanni dayoommo" yaanno. Umi diriminni kayse 12ki kifile geeshsha yannasi garunni horoonsi`ranni keeshshino. Umi diriminni hanafe rosiisaanosi korkaatinni hattono isi umisi hasatto kaiminnino shallagote rosira lowo geeshsha baxxino bayichi noosi.

4964591

THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA
MINISTRY OF EDUCATION
EDUCATIONAL ASSESSMENT AND EXAMINATIONS SERVICE (EAES)
Ethiopian Secondary School Leaving Certificate Examination (ESSLCE)

This is to certify that DANI JAFER LANKAMO

has taken 6 (SIX) subject(s) in the 2024 (2016 E.C)

Examination Session and has earned the following score(s) in 6 (SIX) subject(s)

Physics	95
Mathematics	100
Biology	97
Scholastic Aptitude Test	93
Chemistry	100
English	85
TOTAL	570

Medium of Instruction: English
(from grade 9 To 12)

DALAJA=4964591

Eshetu Kebede Gichoro (Ph.D)
Director General, EAES

Wondesen Eysawork Zenebe
Head, Examinations Administration

This document serves as a temporary certificate and does not replace the original certificate issued by EAES. To verify this document, please scan the QR code or visit <https://verify.eaes.et/temporary/DALAJA=4964591>.

Maate irkissanno woyte rosunni bilchaata ikkinanni

Rosu poolise muli yanna kawa sooramase korkaatinni batinye rosaano tii`u yaaddo giddora e`anninna hexxo mudhitanni leeltanno. Tini yanna mittu mittunku rosaanchi rosisinna niwaawesi aana calla illachiishe qixxaawannote; bashshoo gede fonqolo mooratenni hattono wolootta rosaano aana deerete gede qa`mine sa`nannitanna milinqannita dikkitino.

Rosaanchu daani wolootta rosaanora sokkasi sayisanni; maateenna jaallate xiiwo heedhuro no rosaano qarunni rosu aana noonsa hasatto mageeshshitero umonsa xa`manna umi dirimirano ikko layinki dirimira afantanno rosaano rosunni gumaamma ikkate hasidhannoha ikkiri xaanni hanaffe yannansa garunni horoonsiranna nabbawa noonsa yaanno. Yannate iskejuule fishshitanno woyteno nabbawate hasattonsa lexxitanni hadhanno hakko bikkinnino gumaamma ikka dandiitanno.

Rosaanchu hanafotenni kayise deerru

Rosaanchu Daani Jaafer

rosaanchu ikkinota kulinonke. Maatesi irko daafira xawisanni; maate`ya umi diriminni kayse tonne dirrara hallanyu rosu mine rosiisinoe. Dancha guma abammora jawaachishshinoe, nabbawammoranna dancha bayicho iillammora seejjitinoe. Irkonsa lowo geeshsha kaa`litinoe; gumi`yano daafurinsa gumaati. Maate irkissanno woyte rosunni bilchaata ikkinanni yaanno.

Rosinsanni ledote baxxitino dandoo noonsa rosaano hattenne dandoonsa seekkite amadanna sufa hasiisannonsa. Techoonkehu seyoote gafi qixxaawonkenni shiqinshoommu rosaanchu daani Jaaferihu; umi dirimi rosaancho ikkino yannara rosu mini giddo minimiidiyu kiwawe giddo beeqqaancho

ikkinota qaaganno. Bilchaantesino rosunni calla dikkitino; xaa yannara mini giddo elektiriikete ledo amadisiisantino coyibba yaano ba`ino elektirooniikise gatamaranno.

Rosaanchu Daani albillitte ajuujasi daafira coyi`ranni; "albillitte heeshsho`ya xaatenni woyyitinota ikkitara hasireemmo. Jawaate rose yuniveristete medisiiine rosate halcheemmo; shiimmaadda coyibbanni kassi yaa dihasireemmo. Woloottu rosaano heddannohu rosu mini giddo calla luphiima guma abbateeti; ani kayinni qoqqowu deerrinni konne guma borreessiisoommohu gobboomunna kalqoomu deerrinni heewisamaancho ikkate ajuuja nooehuraati. Konni daafira "ani Daani albillitte kalqoomu deerrinni egennantino ayimma /International recognized personality/ kalaqira hasireemmo yaanno.

Konne diro yuniveriste e`ara qixxaawe noohu rosaanchu Daani yuniveriste e`e fulanno woyte rosino ogimmanninna egennosinni hifatikkinni rosiisinosi dagoomanna gobbasi saeno kalqe owaatate hasatto galtinosita kule; xaa yannara rosunna rosaanote daafira battala baalate dudubbanni duduwi hexxo mursiisannoha ikkirono qaru coyi meessaneeto ammansiisate; wolu manchi gumaa`minokkihura anerano isi kaayyo xaaddannoe yaa digaraho yaanno.

Jeefoteno xa rossanni noo rosaanonna darawosira sokka sayisanni; rosaano tenne kalqe aana kalaqantinohu mitto coye loosse sa`araati. Hakkonne coye hasse afira noonsa; Rosu aana bilchaata ikkituro kalaqantino korkaata wo`naallotenni afidhara dandiitanno. Rosaanchu "heeshshote giddo guffanno coyibba heedhara dandiitanno. Anino baca coyibba cince roso`yano taxxi assummokkinni konne deerra iilloommo. Ki`nenno kalqantinoonni korkaatira jawaattine rosse" yaanno.

Addanko! Rosaano illachansa rosu aana calla tuga noonsa. Maatenno ooonsa seekkite harunsanna irkisa hattono geedo seekkino qansoota ikkate lophitanno gede jawaachisha maateewiinni agarantanno yawo ikkitinota qixxaawonke kifilenni qaagiisate banxeemmo.

Ayirrada nabbawaanonke mannu baalu wodanchara hasiisannohu mittu coyi no; isino kalaqamisinni laafu woyi dhukiweelu rosaanchi dino. Kalaqammihu gedensaanni aamamino dhuka fushshine horonsirate deerru mittu mittunku manchiwa babbaxxanno; kowiichooti badooshshu kalaqamannohu. Konni daafira shiimunnino ikkiri tenne borronni rosicho adhitine ooso`ne hundinni hanaffine jawaachisha, irkisanna dhukansa garunni horonsidhannore assitine lossa hasiisanno`ne.

Rosaano, ki`nenno albaaggine jawaatte; techo worbimma`ne agadhitine suffe; ga`ara gobbatenna ilamate ikkanno garinni umo`ne qixxeesse; aaninohu rosu dirino dancha ikko`ne.

Woganna Turizime

Masqalu ayyaani amma`notenna budu laonni

Abbebech Maatewoos

Masqalu ayyaani Itophiyaho kiristinnu amma`no harunsaano ragaanni baxxinohunni qole ortodokisete amma`no harunsaano jawa darga uytanno ayyaanaati. Ayyaanu feeffatotenni kayse xawoho iibbadu garinni ayirrisanni ayyaannanni mittoho.

Gobbankera jawa darga uye ayirrisannihi kuni masqalu ayyaani qoqqowubbatenna gare garentenni babbaxxino garinniti ayirrisamannohu. Tayxeno balchoomasi agarino garinni ayirrisanniha ikkanno. Ikkinohura qixxaawonke kifileno tenne lamala attamonkenni masqalu ayyaani mayra ayirrisamanno? ayyaanu tiro maati? babbaxxitino gobbate kifillara konne ayyaana ayirrisanni gari maa lawanno? yitannote aana amma`note annuwinna dagoomu sayinse fullahaano laoshshi maa lawannoro haadhe shiqqino dancha ninwaawe.

Masqalu ayyaanu Yesuus Kiristoosi manchi beetto keereensate uullara daatenni masqalu aana sutame tunsicho xawaabba widira soorriinohu.

Yesuus Kiristoosi sutamino masqali Aremaawiyaanetenni seeda yannara maaxame keeshshinota kultannori amma`note annuwi Israeelaawitte mootitte Illeeni Maganu massagaanchimanni konne masqala barra Wocawaaro 16ni wiliiletenni massagantanni halaalaancho masqala afidhino barraati; amma`note mini liqaawunte/fullahaano/ qole masqalu afamino barri wocawaaro 17ni ayirrisamanno gede murtino garinni ayyaanu ayirrisamanni sufinota xawissanno.

Ikkinohurano ammanaasine diru dirunni wocawaaro 16ni "Daamara" ayirrisannohu mootitte Illeeni wiliiletenni irkisante masqala afidhino barra qaagate ikkinota kultannonke. Kuni Yesuus Kiristoosi sutamino masqali bocu Itophiyaho Wellote giddo Gishen Debire Kerbe afamannota coyidhannori amma`note annuwi; gattinoti masqalu kifile babbaxxitino gobbuwara afamannotano kultanno.

Kuni masqali afaminkunni 5 kumenna 500 dirra kiirsiisnota ortodokisete amma`no mini ammanannota huwachishannori amma`note annuwi; masqalu Israeete giddo Golgota yaamamatenni woshshamanno ilaali aana afaminota coyidhanno. Itophiyu ortodokisete amma`no mini ammanaasine konne masqala woxxaancho woy xawaabba assite kiirtannotano kullanni.

Masqalu ayyaani amma`note kaimi hee`risirono; babbaxxitino qooxeessubbara addi addi doogonni dagoomu mittimma kaajjishannonna agarsiisanno garinni ayirrisamannota dagoomu xiinxallote ogeeyye huwachishshanno.

Ayyaanu aliyye Itophiyira, mereerinna wodiidi Itophiyu kifillara babbaxxitino amanyootubbanni amma`nonna dagoomu ayimma kaima assatenni ayirrisamannota ogeeyye xawisse; kuni ayyaani Addigraatete, Waagihemira, Gonderete, Gojjaamete, Awwi, Shinaasha, Wellegunna wodiidi qooxeessubbara babbaxxitino doogonni daga mittimmatenni gamba yitenna kaaliqira galata shiqishatenni ayirrisamannota xiinxallaano coyidhanno.

Masqalu ayyaani baxxinohunni wodiidi gobbate qooxeessubbara Guraagete, wolayitta

Ayyaana ayirrisanni amanyooti aana afantanno wedelli maate kalqidhanno kaayyo kalaqannonsa

Sooddo, Hadiyaho, Shekka, Yeminna Goomote baxxitino doogonni ayirrisamanno yitannoti xiinxallaano loosu korkaatinni babbaxxite heedhanno maate xaaddannoha, ooso maatensara baraarsha uye maasso baraadhannoha, kaaliqansa galattannohanna wolootta eltubba afidhannoha ikkasino xawissanno.

Masqalu ayyaani Guraagete

Masqalu ayyaani Guraagete daga fiixinsa ledo karsantanno yannaati, korkaatunni masqalu Guraagete daganni ayyaana baalantenni roore ayirriyee uyinanniho. Ayyaana ayirrisanni amanyooti aana afantanno wedelli maate kalqidhanno kaayyo kalaqannonsa.

Ayyaanu Guraagete daganni wocawaaro 11 hanafe birra 5 geeshsha babbaxxitino

budillaanchonna amma`note amanyootubbanni ayirrisamannoha ikkana; Wocawaaro 11 leemaatina saga`linanni uduunne sutaminowinni dirranoo; meentuno minensa co`isannoha ikkinota xawinsanni. Wocawaaro 13 "Welqene" yaamamatenni egennaminoha ikkana; meentuno bacu daafurinni qixxeessitnota ayyaanu sagalla intanninna duuwu barraati. Wocawaaro 14 "Dengesa" yaamamatenni egennaminoha ikkana; barraha meentuno shaanu kitifo, qixxeessitanno, meentuno masqala ayirrisanniho. Hashshu qole ooso masqalu "Daamara" xawissannonna budillaancho sirbubba sirbitanni iibbishshannoho.

Wocawaaro 15 kiristinnu amma`no harunsaano ikkitino guraagete daganni baxxino barraati. Konne barra doorre xiikkinoonni booto gobbate geerri maassidheenna garrote amanyooto gumullanni; kitifonna bura maala /qurxe/, burundonna cooma, burbuxxonna waasa danu danunkunni doorranni intanni. Wocawaaro 16 qole annuwi amma`note mine woy mannu gamba yaanno xawira "Daamara" giirtanno barra ikkana; ayyaanu babbaxxino amanyootinni birra 5 geeshsha ayirrisamanni keeshshe jeeffoteno sutaminowinni dirrinsoonni uduunne dargaho qollannita kullanni. Kuni ayyaani loosu korkaatinni babbaxxitino qooxeessubbara heedhanno maate mittowa gamba yitannoha ikkasinni Guraagete daganni jawa bayicho uyinanniho.

Addigraatete masqalu ayyaani "Daamara" wocawaaro 16ni qixxeessine layinki barra "xihilo" yinanni budu sagale itatenni hananfanniha ikkana; Waagihumiraho qole demeru gedensaanni amma`note

mini owaataano woy soqqamaano minu minunkunni doytanni hagiirru faarsubba shiqishatenni baraarshubba afi`ratenni ayirrisamanno.

Welqayitete, Gonderete, Gojjaamete qole yaachishannoha hawadi agana sa`ansa harunse badalate shoe intanniha, kaaliqira galata shiqinshanniha, suffanno goyrete yannara dancha halcho shiqinshanni ayyaana ikkinotano ogeeyye coyidhanno.

Baxxinohunni Awwi Gonderetenna Gojjaamete wedellu liisantinota qamade woy gaashete lixe demeru bayichira abbatenninna demeru giiranni ra`anno gede assatenni "Difuny" woyi "Guzguz" woyi "Rmixo" yaamantino sagale saga`litannotano dagoomu xiinxallaano huwachishshanno.

Addis Ababahonna gaangaawaho qole demerunna masqalu ayyaani gobbaydi daa`ataano goshooshanno garinni masqalu xawiranna qooxeessu qooxeessunkunni dagate mittimma agarino garinni ayirrisamanni afamanno. Kunino turizimete industirenkera luphiima irko heedhannosita dihuluullammani yaate.

Masqalu ayyaani baalante gobbate qooxeessubbara ayirrisamannota kayissannori dagoomu xiinxallaano wodiidi Itophiyira daga dhukinsa fajji bikkinni booto woyi wolootta saada gorratenni ayirrisannotano huwachishshanno.

Galchimi Itophiyira baxxinohunni Welleggaho qole labballu laga haratenni haqalenna gorrote saada qixxeessate budinna ayyaanu ayirrishshi noonsatano xiinxallaano xawisse; "Jolbulti" yaamamino sirbinni masqalu ayyaanansa iibbishidhannori Wellegootu "Daamara" qooxeessaho noori jajjabba geerri maassirihu gedensaanni giirre ayirrisannita kultanno.

Xaphooma masqalu ayyaani ayirrishshi amma`note kaimi heerisirono aliyye Itophiyu kifilera shoe qamasatenninna aantanno goyirete yannara gamba assinanni gidi daafira hexxo assi`ratenni ayirrisanniha ikkana wodiidi Itophiyu kifilera qole batinyunni saadate gorro gumulatenni iibbadu garinni ayirrisannita mashalaqqubba leellishshanno.

Kuni ayyaani daga daganniwa noose xaadooshe kaajjishatenni, miinju millimmo lossatenni, gobbaydinna gobbate giddaydi daa`ataano goshooshatenninna gobbate bude egensiisate ragaanni qeechisi luphiimaho.

Turizimete ministere hattono deerru deerrunkunni nooti hajo la`annonsa bissa gobbate ha`nura budubba baxxinohunni budillaanchonna amma`note amado noonsa ayyaana lattanno gede kaajjite loosu hasiissanno. Masqalu ayyaani UNESCOTE angate amammandannikki donna mereero mitto ikke borreessami yannanni hanafe daa`ataante du`namme lossatenni turizimete handaari lophora qeechasi baraasanni afamanno. Ikkinohura konne ha`nura ayyaana amma`notenna budillaancho balchoomma butukantukkinni aantanno ilamara tareessanna gobbate turizimete lophora horoonsira hasiissanno.

Ayyaanu wo`munku Itophiyu dagara keerunniha, baxillunna irkisamate hattono duuwunniha ikko yinanni techota borronke jeefinsummo. Dancha masqalu ayyaana ikko`ne!

Fayyimma

Shekkeerete xisso xagga horonsi'rate hayyo

Abbebech Maatewoos

Shekkeerete xisso xaa yannara kalqete aana noo qaruu de dagoomu fayyimate qarrubbanni mittete. Baxxinoonni Sehera woroonni noo Afrikunna Wodiidi soojjaati Isiyu gobbuwara miliyoonetenni kiiranni manni xoqolamanni afamanno.

Kalqete fayyimate uurrinsha mashalaqqe leellishshanno garinni; A.K 2020 kirotenni 241 miliyoone hendanni manni sgekkeerete xissonni amadantinoha ikkana; kuri giddonni 627 kume ikkitannori reyitino. Shekkeerete xiiwo boode gobbuwa aana luphiima ikkitanna Sehera woroonni noo Afriku gobbuwa xibbuunni 95% kalqete shekkeerete taraawo gawajjamaanonna xibbuunni 96% reyote bikka tenne xisso korkaatinni dibbanno.

Xisso gargarate mootimma mixubba qixxeessite haammata dirrara babbaxxitino wo'naalshubba assituro, xisso diru dirunkunni xibbuu kuminni kiiranni heeshsho xoqoltanni sufase uurrisa didandiitino. Baxxinoonni ontu diri woro ikkitino qaaquullu roorenkanni konni qarrinni gawajjantanni no.

Shekkeere qarunni sa'annohu irkiraano lubbuwa

duqqitino meyya "Anoofiilesi" lubbuwanni ga'mamatenni ikkana; xissote gawajjamaanonna ikkitinore pilaazmodiyemi irkiraano lubbuwa duqqitanno. Manna gawajjitara dandiitannori onte pilaazmodiyemete sirchuwa ikkitanna; pilaazmodiyeme falsipareminna pilaazmodiyem Vayivakisi lowo geeshsha hala'ladunni shiyaanchimmansanni egennantanno.

Sayisate harinsho hanaffannohu biinbiicho xissaminno mancho ga'mitannosi woyte adhitanno mundeenniiti. Hakkiinnino wolu mannira sayisanno.

Shekkeerete xisso malaatta leeltanno woyte xisso kaajitukkinni yannantenni fayyimate mereersha haratenninna xagisaratenni shotu garinni hura dandiinanni. Shekkeerete xisso qara qara malaatta luphiima iibbabbo 38OC ale, qijajjisha, hunkuu, umu damuume, xaphooma ikkitino bisunna mikittate xisso, looqqi assanna tushshiisha, sagalet hasatto hooga, godowu xisso baxxinoonni qaaquullu aana, araawanna saga'late fajjaaleessa ikka hooga baxxinoonni qaaquullu, nna labbinoreeti.

Kalqete fayyimate uurrinsha (WHO) wortino

shekkeerete qorqorshinna gargarooshshi hayyubba mereerinni xagichu horonshi qaraho. Shekkeerete xisso xagichi garunni hajanjoonnihana horote aana hosannoha ikkasi buuxissanno; kunino xaggate gumaamimma luphi assate, gargadhatenna qorqorate kaa'lanno.

Fayyimate owaante aano xigisate biddissubba ayirrisatenni xagisiraanote xaginaatu harunso jeejisate hasiishsha rosiisatenninna irkidhino gawajjubba harunsatenni xagicho hiittonni horonsira noonsaro egeensiisate ragaanni jawiidi qeecha fultanno.

Shekkeerete xagga uurrinshunni ikkitinokki doogonni horoonsira hallanya xagisiraanonna dagate fayyimma aana luphiima gawajjo kalaqqanno. Shekkeerete xagga doogimale horote aana hossanno woyte kaajjato gawajjo iillishsharano dandiitanno.

Uurrinshunni ikkinokki xagichu horonshi xissotenni hurate kaayyo ajishanno. Konni gobbaannino seeda yannara xissote reqeecaawa, sarraaqantino fayyimate qarrubara reqeecaawanna bisu shekkeerete xigga rosanno gede assanno. Kuri qarrubba gargadhate dagoomu fayyimate roso, xaginaatu biddissubba garunni harunsanna xagichu gumaamimma buuxa hasiisanno.

Ispoorte

Hawaasi Quchumi lekkate kuwaase kilawe hiikiinni hiika?

Hawaasi Quchumi lekkate kuwaase kilawe hanafantinohu 1970 MDnni ikkinota kullanni.

Hatte yannara Sidaamu Kifle Hagere Shaampiyoonni yine woshshinanni heewonniiti beeqqosi leellishinohu.

Kilawe Itophiyu Pirimeeri Liige -1996-1999 MD geeshsha assitiino beeqqonni lame hige Pirimeeri Liigete Boowe kayissino/adhitino. Kilawe Itophiyohu huna sa'ate Shampiyoonni ikkatenniiti 1997 MDnni boowe kayissinohu.

Konninnino Itophiyu Pirimeeriligete dhaggenni Addis Ababu kilawubbara gobbaanni Shampiyoonni ikka dandiitino hojicho kilaweeti.

Hawaasi Kanami Itophiyu pirimeera lige umi dirinni 1990 hanafe beeqqo assanni leellanno. Umikki lee dirrara layinki deerra amdatenni dancha hettisamaancho ikkate mixxirino.

Hawaasi kanamira umiti gumaame yannaati yine kayinsanniti 1996 maarote dirooti. Kilawe Itophiyu pirimeeriliger jeefote godolenni Niyaala 3nna Itenni qeelte shaampiyoonni ikkitino.

Hawaasi hatte yannara borreessiisino gumi pirimeeriligete waanci umi yannara Addis Ababunni fule hara gede gadachinonkanni.

Hatte yannara qajeelsaanchu Kemaal Ahmed beeddakko qajeelsaanchu; ambelle Mulugeta Mihiret beeddakko godolaancho ikkate doorantino.

Harunseno 1999 MD shampiyoonni ikkino.

Hawaasi Quchumi lekkate kuwaase kilawe pirimeeriligete karsami dirinni kayise dirritinokkita kaajjato lekkate kuwaase kilawe ikkate leellitanno.

Hawaasi Kanami ispoorte kilawe kalqoomu heewo lainohunni noo mashalaqqe

leellishshanno garinni kilawe Afriku shampiyoonisligete beeqqate kaayyo afidhino. Kunino 1997 nninna 2000 MDnniiti.

1997 umi yannara beeqqo assitu wote Suudaanete Alhilal Omderman ledootinka gaamantinohu. Umi godolera Kaartumete ledo 2nna 1 qeelantuhu gedensoonni marrote godolera Addis Ababaha mitte taalotenni baxxansanni 3 nna 1 ikkino guminni balaxame umikki doyicho sa'ukkinni gattino.

2000MD layinki yannara beeqqo assitu woteno tantanantihu Taanzaaniyu Siimba ledootinka. Daare Selaamira assinoonni tenne godolenni 3 nna 0 qeelante higge Addis Ababaha kayinni 4 nna 1 qeelamasenni xaphoomu guminni heewote gobbaanni ikkitino.

Konninnino Hawaasi Kanami lame hige Afriku Shaampiyoonera beeqqo asse balaxote filo heewo saikkinni gatino.

Hawaasi kanami kiwawe Afriku Konfedereeshine booweno 1998 MD beeqqitino; Ruwaandu Rawoonsiport ledo xaadde umi godole Kiigaalira 1 nna 0 qeelamatenni jeeffisino. Marrote godolera Addis Ababaha hattonni 1 nna 0 ikkino guminni qeelamatenni harunsitino doyichowa saikkinni gatino.

Konni albaanni harisanni hee'noonnihu xa kayinni uurrinohu Kafikap beeqqo assino. Tini heewo gobbuwansara layinkire fultino kiwawubba beeqqitino.

Hawaasi Kanamino 1991 Itophiyu pirimeeriliger layinki deerra afire 1992 MDnni tenne heewora beeqqo assino.

Umitera Ruwaandu Mukuravikiri

leddootinka xaadinohu; Addis Ababaha 2 nna 0 qeelatenni Kiigaalira 1 nna 0 qeelamirono sa'a dandiino.

Layinkitera Nayjeeriyu Iwaniyaniwu Nashinaali ledo 3 nna 2 ikkino xaphoomu guminni qeelame heewote gobbaanni ikkino.

Xa Hawaasi quchumi gashshooti tenne quchumu ambasaaddere ikkitino kiwawe

2017 pirimeeriligete godole heewora bayichose qolate jawa ikkitino qixxaawo assitino. Assitannino leellitanno.

Tayixepirimeeriliger godolera kilawe baxxino guma borreessiisatenni qoqqowinkera seyoo afidhino heewisamaancho kiwawe assate baxxino illachinna kakkaoshshi gashshootuwiichinni ikkanni leellanno.